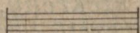

akarjuk erőltetni, akkor jelzős kifejezéssel kell élnünk, mert a magyar nyelvszokásnak ez felel meg, tehát: perszonális unio, reális politika, szociális politika, agrárius állam, kulturális politika, integrális számítás, termális fürdő, stb.

Komáromi Géza.

(Folytatjuk.)

Tanítások — vázlatok

Beszéd- és értelemgyakorlat

II. OSZTÁLY.

A Bodri, vagy a mi kutyánk

A természeti vonatkozású anyagot úgy dolgozzuk fel, hogy beszéd- és értelemgyakorlatnál a természetrajzi egyednek (jelelően a kutyának) inkább olyan tulajdonságait hangsúlyozzuk, amelyek az emberrel vannak vonatkozásban.

A beszéd- és értelemgyakorlat körében tehát a tárgyalatnak azokat a jellemző vonásait tanítjuk, amelyek az ember szempontjából fontosak.

Tanításunk tárgyának vázlata a következő lesz:

(A II. osztályban a beszéd- és értelemgyakorlatnál előtérben áll a látottak fölött gondolkodó ember).

I. Előkészítés: a) Melyik állat az ember legkedvesebb barátja.

b) Az érdeklődés felkeltése: Az életmentő kutya c. elbeszélés elmondása; a tanulók tapasztalatainak elmondása.

c) Célkitűzés: Beszéljünk ma a Bodriról (a mi kutyánkról!)

II. Tárgyalás: a) A gyermekek meglévő ismereteinek felújítása.

Mit tudtok a kutyáról, gyermekek? Kinek milyen a kutyája?

b) A kutya alaki és jellemző tulajdonságai. Milyen kutyákat ismerünk? Milyen a hűséges kutya?

c) Hogyan viselkedik vele az ember? Miért nem szabad bántalmazni a kutyát? Megérdemli a szeretetünket?

III. Befejezés: Összefoglalás rajz és vázlatzavak alapján. Rajzoljuk le a mi Bodrinkat! Írjuk fel mellé, milyen jó tulajdonságai vannak!

b) Nevelő hatás kiváltása. (Állat-védelem).

- c) Begyakorlás. Rajzoljátok le ti is a kutyátokat! Vágjátok ki színes papírból! Ki tud dalt a kutyáról?

Kidolgozás.

I. Előkészítés: Melyik állat az ember legkedvesebb barátja?

a) Milyen állatokat látunk a ház körül? Nektek milyen állatok van otthon? Hogy nevezitek? Milyen a kutyátok? A tanulók elmondják tapasztalataikat a kutyáról. (Engedjük beszélni a tanulókat, hogy mindenki belekapcsolódjék a tanításba).

b) Az érdeklődés felkeltése: Az életmentő kutya c. elbeszélés elmondása. Elmondok most nektek, gyermekek egy történetet, ami valóban megtörtént a mi kutyánkkal. Volt nekünk egy hűséges, jó kutyánk, Hektor volt a neve. Ez a Hektor nagy volt, majdnem akkora, mint mi, gyermekek. Nagyon szeretett bennünket. Ha kint játszottunk az udvaron, csinálhattunk vele akármit, soha nem haragudott érte. Csak akkor haragudott nagyon, ha idegen gyermek vagy ember jött az udvarba. Akkor azonnal felugrott, ott hagyott bennünket és nem engedte be az idegent az udvarba addig, míg édesanyánk vagy édesapánk ki nem jött és be nem hívta az idegent. Egyszer, egy szép májusi napon, amikor már melege jött az idő, kimentünk a község határába fürdeni. Volt ott egy kis patak, amely azonban májusban sokszor annyira megáradt, hogy még egy felnőtt embert is elnyelt volna a vize. Ahogy kifutottunk, barátainkkal a patakhoz, Hektor is velünk akart jönni mindenáron, mintha ott is vigyázni akart volna reánk. Mi azonban visszakergettük a hűséges kutyát:

— Eredj csak vissza, Hektor! Most mi messzire megyünk, neked a házat kell őrizni!

Hektor nagy busan megállt az utcaajtónál s szomorún nézett utánunk, ahogy megindultunk nagy jókedvvel a patak felé. Aztán nem is törődünk vele többé. Egy-kettőre kiértünk és levetkőztünk. Legelőször én vetettem le ruháimat, aztán belefutottam a patak vizébe. Bizony megborzongtam egy kicsit, mert a víz még hideg volt. A bátyám, aki szintén velünk jött, előbb akart átjutni a patak tulsó partjára, mint én, s egyenesen beleszaladt a patakba. Nyáron, amikor a patak vize alacsony volt, könnyen átszaladhattunk rajta. Most azonban olyan mély volt a patak, hogy a bátyámat csakhamar ellepte a víz. Jaj! Nagyon megijedtünk! Mi lesz most? A bátyám eltűnt a vízben! Nem láttuk! Társaim és én nagy ijedten állottunk a parton. Hogyne, hiszen egyikünk sem tudott akkor még uszni! Aztán ki merne így utána menni, a biztos halálba?

A bátyám keze egyszer csak felnyult, majd a feje is kilátszott a vízből s mintha azt mondotta volna, valami furcsa hangon:

— Segítség!... Segítség!...

Kővé dermedten állottunk a patak partján. Alig néhány méternyire tőlünk ott volt a bátyám, s mi nem mertünk utána nyulni, hiszen úgy sem értük volna el a kezét. Már azt sem tudtuk, mit csináljunk, amikor én ijedtemben hazafelé kezdtem futni, ahogy csak bírtam. Abban a pillanatban azonban, ahogy nekiindultam, a mi derék Hektor kutyánkat láttam magam előtt, amint rám sem pillantva, egyenesen beleugrott a patakba és ... egyenesen a bátyám felé uszott ... Kővé meredten álltunk valamennyien! Mi lesz most! Ki tudja-e huzni Hektor a bátyám? Vagy ő is ott vesz a mély és hideg vízben a bátyámmal együtt?

Egyszer csak azt látjuk, hogy Hektor uszik ki a part felé. Nehezen tudott kiérni, lábaival egyre csapkodta a vizet, a szájában pedig tartott valamit. Odaugrottunk mi is hozzá, hát látjuk ám, hogy a Hektor a bátyám kabátját fogja szájában s őt vonszolja nagy nehezen a parthoz.

Most már mi is bátrabbak lettünk, segítségére siettünk. Nagy nehezen kimentettük a bátyámat. De mi lesz most? Hogyan visszük haza? A bátyámat lefektettük a patak partjára, hogy addig is nyugodtan feküdjön. Már nem is lélekzett. Egyszer csak látjuk ám, hogy Hektor nagyot rázkódik, a vizet lerázza magáról, aztán nekiiramodik s fut, fut hazafelé.

Alig tértünk magunkhoz a nagy ijedtségtől, már jött is édesapánk. Hektor futott be hozzá és hívta ki a veszedelemhez.

Ki mentette meg a bátyám, gyermekek? Hogy mentette meg Hektor a bátyámat?

Tudtok ti is hasonló történetet? (A tanulók tapasztalatainak elmondása).

c) Célkitűzés: Beszéljünk ma arról, gyermekek, milyen a jó, hűséges kutya!

II. Tárgyalás: a) A gyermekek meglévő tapasztalatainak elmondása. Milyen a ti kutyátok? Az is hűséges? Hogyan tudja a kutya megmutatni ragaszkodását, hűségét hozzátok? Mit csinál, ha eljöttök az iskolába? Vár-e, amikor hazamentek az iskolából? Miért szeret benneteket? Kiket szeret még rajtatok kívül? Kire haragszik? Miért haragszik rájuk? stb.

b) A kutya alaki és jellemző tulajdonságai. Milyen kutyákat ismerünk? Milyen a ti kutyátok, kicsi, nagy? Vannak nagy, házőrző kutyák, ezek milyen szolgálatot tesznek az embernek? Miért tartjuk ezeket a háznál? Különösen hol tartjuk a házőrző kutyákat? Miért kell faluhelyen házőrző kutya? Vannak kisebb kutyák is? Milyeneket ismertek? Mire használjuk ezeket? Milyen kártékony állatokat irtanak a kutyák? Ezeket a kutyákat miért tartjuk a háznál? Ezeket a kutyákat is faluhelyen tartjuk? Hol van sok patkány és pocok? Ee vannak más fajta kutyák is. A vadász milyen kutyát visz magával? Milyen

az agár? Ki látott már agarat? Miért nagy és vékony a lába? Utoléri-e a nyulat? Hát a rókát? Mit gondoltok, melyik gyorsabb futó, a ló vagy az agár? Mit csinál az agár a lelőtt nyullal, vadkacsával stb.? Én láttam egyszer egy kutyát, kosár volt a szájában s egyedül ment az utcán. Mit gondoltok, hová mehetett? A boltba ment. Hogyan tudta ez a kutya, hogy hol van a bolt? (Betanították). Irjuk fel hát a táblára, miért tartjuk a kutyát a háznál? Vannak életmentő kutyák is. (Példa).

Táblára írjuk:

őrzi a házat,

írja a patkányt és más kártékony állatot,

segít a vadásznak, felhajtja a vadat, elhozza ha lelőtték,

betanítható mindenre,

a leghüségesebb állat a háznál,

életet is megmenthet, stb.

c) Hogyan viselkedik vele az ember? Miért nem szabad bántani a kutyát? Megérdemli-e szeretetünket? A kutya csak hasznára van az embernek. Szabad-e hát kinezni, éheztetni, bántani a kutyát? Mit gondoltok, jó gyermek-e az, aki veri a kutyát? Vannak, akik csak tartják a kutyát, de nem gondolnak rá soha. Nem nézik, van-e innivalója, evett-e már, csak kinezik. Megérdemli-e a kutya az ember szeretetét? Milyen ember, vagy gyermek az, aki kinez a kutyát, az oktalan állatot? Mit kell csinálni az ilyen gyermekkel?

III. Befejezés: a) Összefoglalás rajz és vázlatzavak alapján. Most pedig lerajzolom a kutyát. (Egyszerű vázlatos rajzzal felrajzolom a kutyát a táblára. Ha lehet, színes krétával is kiszínezem. A vázlatzavak már fenn vannak a táblán. A rajzolásnál sorba vesszük a test részeit: fej, nyak, törzs, lábai, farka. Milyen színűre fessük? Tarka, fekete, fehér stb).

b) Nevelői hatás kiváltása. Volt egyszer egy vásott, rossz gyermek. Ez a gyermek egyebet sem tett, egész nap a kutyákat bántotta, kinezte. Ha elment mellette, rávágott egy bottal. Ha víz volt a tányérjában, azt felrugta, ha enni adtak neki, elkergette az ételtől. Szegény kutya, mennyit szenvedett ettől a gonosz fiutól. Egyszer azonban ez a rossz fiu madárfészket akart kirabolni. Felmászott egy magas jegenyefára. hogy onnan egy szarkafészket szedjen le, raboljon ki. De jaj! a fa ága letört s a fiu... leesett a magashól. Az eséstől mindkét szemére megvakult, sohasem látott többet. És mit gondoltok, ki sietett a vásott, rossz fiu segítségére, amikor megvakult? Az a sokat megvert, sokat kinezott kutya. Ő vezette azután mindig, ha kéregetni járt a faluban a fiut, aki megfogadta, hogy soha életében többé nem kinez, nem bántja az állatot. Látjátok, gyermekek, így jár az, aki kinez a állatot. Hogyan verte meg az Isten az állatkinzót? Megérdemelte-e

büntetését? Ki sajnálta meg bajában? Bizony, egyedül az a kutya, amelyet amig szemevilága volt a rossz fiúnak, mindig csak kinozott. Gondoljatok arra, gyermekeim, ha állatot bántottok, a jó Isten is megbünteti az állatkinzót, hiszen az az állat is az Ő teremtménye, azt sem szabad bántalmazni.

c) Begyakorlás rajz, vagy kézimunka.

Szülőföldünk őszi növényvilága

IV. OSZTÁLY.

Idő: szeptember 4-ik hete.

Helye: kirándulás a kiserdőbe.

I. Élménynyújtás. Ismeritek mindnyájan Kisfaludy Károly: Szülőföldem szép határa című költeményét. Miről szól ez a szép költemény? Ki tudja szépen elszavalni? Jöjj ki, szavald elő!

Ismeritek-e ti már szülőföldeteket? Milyen a mi szülőföldünk? Milyen a község? Mekkora? Hát a határa milyen? Mi terem a földjén? Mivel tartja el szülőföldünk termőföldje a község lakosait? Bizony, gazdag és szép vidék a mi szülőföldünk. Tudom szeretnétek megismerni minden gazdagságát.

II. Célkitűzés. Most hát kirándulunk a kiserdőbe! Sorakozó az udvaron! Megismerjük most szülőföldünk növényeit. Milyen növények élnek a határban ősszel? De hogy munkánkat jól végezzük, mindenkinek megadjuk a feladatot, mit csináljon!

Három csoportokra alakulunk! Minden csoportnak más lesz a feladata.

Az első csoport megszámolja, hány lépés az iskolától a község széle, hány lépés a község szélétől a kiserdő? A második csoport azt figyeli meg, milyen növényeket látunk az utcán, tereken? A harmadik csoport azt figyeli meg, hogyan gondozzák a fákat, virágokat? A negyedik csoport megfigyeli azt, milyen virágok vannak a mezőn? Az ötödik csoport megfigyeli milyen a határ földje? Homokos-e, szikes-e? A hatodik csoport azt figyeli meg, milyen növények élnek a homokos talajon? A hetedik csoport beszámol arról, milyen növényeket látott a szikes tónál? A nyolcadik csoport megfigyeli az erdei fákat? Milyen fák azok? A kilencedik csoport megnézi milyenek a fák az erdő szélén, a belsejében és milyen a magánosan álló fa? Jól figyeljetek meg mindent, mert beszámoltok róla. Indulhatunk!

III. Tárgyalás. Megérkeztünk a kis erdőbe. A község határánál szétváló csoportokat sípjellel összehívjuk s megkezdődik a beszámolás a megfigyeltokról.

Milyen területen fekszik a mi szülőföldünk? Igen, sík területen. Hogyan nevezzük az ily sík területet? Alföldnek. Szülőföldünk a Nagy-Alföldön van.

Milyen messze volt községünk utolsó háza az iskolától?